

Behov av regeländringar med anledning av flyktingsituationen

Inledning och läsanvisning

Arbetsmaterial, version 2015-10-27

Det här är ett arbetsmaterial där SKL listar behov av *omedelbara* regelförändringar eller undantag från gällande regelverk som syftar till att underlätta för kommuner, landsting och regioner i det aktuella och ökade mottagandet av asylsökande, ensamkommande barn och nyanlända. Det ska betraktas som ett levande dokument som kommer att uppdateras efterhand i dialog med medlemmar och användas som underlag i kontakter med berörda statliga aktörer.

Ett större förändringsarbete måste göras parallellt

SKL anser också att det behövs mer genomgripande förändringar i asyl- och flyktingmottagandet som bidrar till ett långsiktigt hållbart och samordnat system som ger full kostnadstäckning till kommuner och landsting. Det är också avgörande att ansvarsfördelning mellan aktörer och utformning av insatser till nyanlända ger förutsättningar för att ta tillvara lokala möjligheter och nyanländas kompetens. SKL understryker att ett sådant förändringsarbete måste ske skyndsamt och parallellt med genomförandet av akuta åtgärder.

Innehåll, behov av regeländringar

Boende för nyanlända.....	3
Ombyggnadsregler för <i>återbostadisering</i>	3
Utnyttja möjligheter i plan- och bygglagen fullt ut.....	3
Undanta de flesta krav på säkerhet utom hållfasthet och brand i tillfälliga bostäder	3
Stöd till kommuner från Boverket	3
Jourfunktion hos Boverket.....	3
Vägledning om bygglovsbefrielse	4
Förtydligande om lägenheter som tagits ur drift.....	4
Regeländringar kring detaljplaner	4
Statliga kreditgarantier.....	4
Socialtjänstens område.....	4
Mottagandet av ensamkommande barn	4
Säkerställ att bedömning om stödboende inte begränsas	4
Ta tillfälligt bort krav för HVB-hem om bemanning och föreståndares utbildning	5
Tillfälligt undantag från krav att utredningar ska vara klara inom 4 månader	5
Lättnader i kraven för BBIC-licens	5
Möjliggör att vissa individuellt anpassade insatser kan ges utan biståndsprovning	6

Förenklad handläggning vid placering av barn i familjehem.....	6
Lättnader i krav och stöd för att tillhandahålla utbildning för nya familjehem	6
Det offentliga biträdets uppdrag bör utvidgas	7
Ekonomiskt bistånd från socialtjänsten	7
Minimera handläggning av ekonomiskt bistånd – ta bort glappet	7
Förebygg övervältringar från etableringsersättning till ekonomiskt bistånd.....	7
Kommunernas mandat inom arbetsmarknads- och migrationsområdet	7
Utöka kommunernas möjligheter att utföra insatser inom etableringsuppdraget.....	7
Se över kommunernas mandat på migrationsområdet	8
Hälso- och sjukvårdsområdet	8
Förenkla hälsoundersökningar	8
Kontaktuppgifter för att nå asylsökande om hälsoundersökningar	8
Ge tillgång till uppgifter om nyanlända som kan erbjudas hälsoundersökning	8
Ge samordningsnummer till alla asylsökande	8
Sjukvårdsansvaret på förvaren.....	9
Möjlighet för privattandläkare att behandla asylsökande	9
Skola och utbildning	9
Tillåt fjärrundervisning på entreprenad nu	9
Kravet på skola inom en månad ska vara ett bör-krav	9
Pröva dispens från tidsgräns för kartläggning	9
Tillåt tillfälliga och flexibla lösningar för asylsökandes skolgång	9
Tillåt undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare	10
Tillåt dispens från kravet på förskola inom fyra månader	10
Tillåt avsteg från krav på standard i skollokaler.....	10
Inför rätt att organisera gymnasieundervisning inom vuxenutbildningen.....	10
Inför rätt att examinera elever på engelska	10
Verka för en jämnare fördelning av asylsökande och nyanlända.....	11
Ta fram handbok och stöd för bedömning av betyg	11
Brådskande behov av förändringar i ersättningssystemen.....	11
Inför automatisk utbetalning av ersättning för asylsökande barns skolgång	11
Säkerställ full kompensation för ankomstkommuners mottagande av ensamkommande.....	12
Det behövs ett fungerande digitalt verktyg för att ansöka om ersättningar.....	12
Säkerställ full kompensation för kommunala evakueringsplatser och abo	12
Säkerställ ersättningssystem för ökad kapacitet i flyktingmottagandet	12
Ny utformning av statens ersättningar till landstingen för asylsjukvård.....	12
Ersättning för vård till oregistrerade asylsökande.....	13
Kollektivtrafik.....	13
Säkerställ asylsökandes tillgång till allmänna kommunikationer	13
Tolkar.....	13
Åtgärder för tillgång till fler och bättre tolkar	13

Boende för nyanlända

Ombyggnadsregler för återbostadisering

Bostäder som övergått i annan användning kan inventeras och undersökas om det är möjligt att återföra dessa till bostadsanvändning. För snabb ”återbostadisering” behövs ändringar i plan- och byggförordningen genom förtydligande som innebär att ombyggnadsreglerna inte behöver tillämpas vid den typen av återföring.

Regelverk: Plan- och byggförordningen

Utnyttja möjligheter i plan- och bygglagen fullt ut

Att ändra i laga som t.ex. plan- och bygglagen är en tidskrävande process. I stället förordar vi att de möjligheter som lagstiftningen redan idag ger utnyttjas fullt ut:

Undanta de flesta krav på säkerhet utom hållfasthet och brand i tillfälliga bostäder

Om användningen av lokaler som flyktingbostäder är ett tillfälligt ändamål bör regeringen genom ett tillägg och ändring i plan- och byggförordningen göra det möjligt att undanta de flesta tekniska egenskapskrav och utformningskrav utom grundläggande krav på säkerhet mot bl.a. brand.

Regelverk: Plan- och byggförordningen

Stöd till kommuner från Boverket

För att ge kommunerna tillräckligt stöd bör Boverket informera kommunerna tydligt och pragmatiskt om hur PBL ska tolkas i sådana situationer som kan uppstå till följd av flyktingsituationen:

- Möjligheterna att använda sig av tillfälliga bygglov. Tillfälliga lov kan alltid användas för tillfälliga åtgärder.
- Möjligheter till en generös tolkning av detaljplanekravet, så att åtgärder i fler fall kan prövas direkt i bygglovet även om det i strikta tolkningar skulle krävas detaljplan.
- Hur gränserna ser ut för hur ändamålsbeskrivningen i detaljplan kan tolkas när lokaler ska användas för asylboende mm.

Regelverk: Uppdrag till Boverket

Jourfunktion hos Boverket

Som ytterligare stöd till kommuner som arbetar med att snabbt försöka få fram bostäder till asylsökande och nyanlända med uppehållstillstånd bör Boverket ha en särskild jourfunktion som snabbt kan svara på konkreta handlägningsfrågor kopplade till bygglovgivning för flyktingbostäder. De frågor och svar som Boverket har lagt upp på sin hemsida ger inte tillräcklig ledning och behöver kompletteras med en

jourtelefon dit kommuner kan ringa och få prata direkt med en kunnig person på myndigheten. Vi tror det är lättare att hitta de förenklingar och uppsnabbningar som kommunerna behöver i en direkt dialog.

Vägledning om bygglovsbefrielse

Nuvarande lagstiftning ger redan idag möjligheter till bygglovsbefrielse i detaljplan för viss typ av åtgärder under viss tid. Denna möjlighet används relativt sällan, inte minst för att det finns lite vägledning i frågan. Denna möjlighet borde kunna användas i större grad, vilket skulle kunna ge lättnader i bygglovgivning där så är lämpligt, utan förändringar i lagstiftningen.

Förtydligande om lägenheter som tagits ur drift

Några kommuner har tagit lägenheter ur drift efter att ha fått stöd av Bostadskreditnämnden (numera Boverket). I vissa fall finns dessa lägenheter kvar outnyttjade. Det behövs ett förtydligande om dessa kan användas i flyktingsituationen utan risk för vite.

Regeländringar kring detaljplaner

Det måste bli möjligt att använda byggnader som inte är planerade till bostäder även om detaljplanen anger annat ändamål. För att göra det möjligt att bygga och använda byggnader snabbare bör kommunen också kunna ge tillfälligt bygglov och sen ta fram den detaljplan som behövs i efterhand.

Statliga kreditgarantier

Staten bör kunna lämna kreditgarantier för att möjliggöra byggandet av bostäder i alla kommuner.

Socialtjänstens område

Mottagandet av ensamkommande barn

I det rådande läget tvingas många kommuner att dagligen bryta mot lagen för att kunna tillgodose skydd och stöd för barn enligt socialtjänstlagens bestämmelser. SKL anser att det är bättre att staten tar ett ansvar för att tillfälligt föra in lättnader i regelverken än att låta varje kommun lösa ett strukturellt problem genom att ta lagen i egna händer.

Säkerställ att bedömning om stödboende inte begränsas

Regeringen har i en lagrådsremiss, som inom kort väntas bli en proposition, föreslagit en ny boendeform för placering av barn och unga, s.k. stödboende. Kommande föreskrifter behöver permanent säkerställa att stödboendet går att användas efter individuell prövning för unga personer 16-17 år. I förslaget står det att huvudregeln är att barn och unga utan permanent uppehållstillstånd inte bör placeras i stödboende. Det motsäger att bedömningen ska göras individuellt, då frågan om uppehållstillstånd är en av flera faktorer som behöver vägas in i en individuell bedömning.

Regelverk: Socialstyrelsen kommande föreskrifter

Ta tillfälligt bort krav för HVB-hem om bemanning och föreståndares utbildning

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende (HVB) finns krav på högskoleutbildning för föreståndare och dygnet runt-bemanning inom verksamhetens lokaler. Då efterfrågan på platser är extremt stor behövs mer flexibilitet och lättnader i kraven. SKL föreslår att kravet på högskoleutbildning för föreståndare temporärt tas bort. Vidare föreslår SKL att krav på dygnet runt-bemanning inom verksamhetens lokaler tillfälligt bör kunna frångås efter en bedömning av målgruppens ålder och behov.

Regelverk: Socialstyrelsens föreskrifter

Tillfälligt undantag från krav att utredningar ska vara klara inom 4 månader

Enligt 11 kap. 1§ SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda åtgärd av nämnden. En utredning ska vara genomförd inom fyra månader (11 kap. 2§ SoL). Efter utredning kan barn, unga och familjer vid behov erbjudas olika insatser från socialnämnden (4 kap. 1§ SoL).

Idag är trycket på socialtjänsten stort med ett stort ärendeflöde; dels utredningar om placering av ensamkommande barn, dels en stor mängd anmälningar om barn som far illa eller som riskerar att fara illa. Socialtjänsten tvingas göra hårda prioriteringar och utreda de mest akuta ärendena medan resten får vänta, trots att lagen inte tillåter det. Kommuner ger också insatser fast utredningen inte är färdigställd.

SKL vill poängtera att den omedelbara skyddsbedömningen är central för att bedöma barnets behov av skydd och stöd och att den tillsammans med förhandsbedömningen är en grund för första prioritering. Kommunerna behöver vägledning när det gäller att bedöma anmälningar.

I den situation som råder behöver det finnas möjlighet för socialtjänsten att göra prioriteringar på samma sätt som inom t. ex hälso- och sjukvården, där professionella bedömningar styr och inte lagstadgade tidsgränser. Därför behöver den bortre tidsgränsen på fyra månader tillfälligt tas bort.

Regelverk: Socialtjänstlagen

Lättnader i kraven för BBIC-licens

Med anledning av rådande situation är det inte alltid möjligt för BBIC-kommunerna att leva upp till kraven på en BBIC-utredning. Lättnader i kraven bör införas tillfälligt. Kommuner som inte lever upp till konceptet i BBIC-licensen på grund av hög arbetsbelastning bör inte riskera att bli av med licensen.

Regelverk: Uppdrag till Socialstyrelsen

Möjliggör att vissa individuellt anpassade insatser kan ges utan biståndsprövning

Allt individuellt anpassat stöd ska enligt regelverket biståndsprövas. Rättsläget är oklart. Linköpings kommun är exempelvis stämt vid vite med två miljoner kronor för att ha beviljat individuellt anpassade insatser utan biståndsbeslut.

SKL anser att det behöver finnas möjlighet att ge lättillgängligt stöd och individuella insatser utan biståndsbedömning. Det gäller t.ex. ärenden där förebyggande stöd bedöms lämpligt. På det sättet frigörs tid för de mest behövande barnen som far illa, barn som ska placeras i familjehem, stödboende eller HVB.

Förenklad handläggning vid placering av barn i familjehem

Enligt 6 kap 6 § SoL får barn inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Vidare får socialnämnden inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd.

Inför en familjehemsplacering bör det räcka med registerutdrag av familjehemmen (brotts- och misstankeregister etc) och en initial bedömning av familjehemmet via BRA-fam, som är en standardiserad och strukturerad metod för att hämta in information om familjer som vill bli familjehem. Instrumentet innehåller 59 frågor som ska besvaras av familjehemmet. Det ger familjehemsutredaren möjlighet att i tidigt skede upptäcka allvarliga risker som ifrågasätter familjehemmets lämplighet för uppdraget. Den kompletterande familjehemsutredningen kan sedan genomföras när barnet väl är placerat.

Lättnader i krav och stöd för att tillhandahålla utbildning för nya familjehem

Socialnämnden är idag enligt 6 kap. 6 c § SoL skyldig att tillhandahålla en utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem. Idag saknas utbildningsmaterial anpassat för familjer som tar emot ensamkommande barn och familjer med annat språk än svenska. Det är dessutom ofta svårt att få tillgång till tolkar.

SKL bedömer att det i den rådande situationen ska vara möjligt för socialtjänsten att göra undantag från kravet att tillhandahålla utbildning till familjehem, dels genom att i varje enskilt fall bedöma behovet, dels genom att genomföra utbildningen stegvis utifrån bedömt behov. Socialstyrelsen bör få ett uppdrag att skyndsamt ta fram ett utbildningsmaterial anpassat till familjer som tar emot ensamkommande barn och är översatt på olika språk, så att kommunerna ges rimliga förutsättningar att genomföra sitt uppdrag.

Regelverk: Uppdrag till Socialstyrelsen

Det offentliga biträdets uppdrag bör utvidgas

Det offentliga biträdets uppdrag (enligt 18 kap. 4 § UtL) kan utvidgas i förordning så att denne, vid synnerliga skäl och i avvaktan på att en god man förordnas för barnet, får företräda barnet i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det säkerställer att barnen kan börja skola, göra ansökningar etc. utan fördröjning.

Ekonomiskt bistånd från socialtjänsten

Även Arbetsförmedlingen kommer att få ett ökat antal inskrivna och ökad administration avseende t.ex. beslut om etableringsersättning och att upprätta etableringsplaner. Om ledtider blir längre riskerar det övervältringar på kommuners socialtjänst, så väl i ”glappet” som under etableringen.

Minimera handläggning av ekonomiskt bistånd – ta bort glappet

Inför en initial statlig ersättning till nyanlända i enlighet med tidigare förslag från samverkande myndigheter och SKL för att ta bort behovet av ekonomiskt bistånd från kommunen i det s.k. glappet. Regeländringen kan finansieras genom att minska den statliga ersättningen till kommuner för initialt ekonomiskt bistånd.

Förebygg övervältringar från etableringsersättning till ekonomiskt bistånd

Minska krav i administrativa åtaganden som Arbetsförmedling har i handläggningen av etableringsersättning och etableringsplaner. Syftet är att minska behov av resurser för administration och risken för övervältringar på kommunerna i form av större behov av ekonomiskt bistånd. Exempel som bör ses över är närvarorapporteringar, utformning av etableringsplaner och ansvar för handläggning av etableringsersättning.

Kommunernas mandat inom arbetsmarknads- och migrationsområdet

Kommunerna har en viktig roll att fylla inom arbetsmarknadsområdet och migrationsområdet. Kommunernas mandat inom dessa områden är dock begränsat och uppdelat och svarar inte mot de önskemål och ambitioner många kommuner har. Det är därför angeläget att det kommer till stånd en översyn av kommunernas mandat inom dessa områden med målsättningen att kompetensreglerna ska svara mot lokala behov och möjligheter. På kort sikt bör följande möjliggöras:

Utöka kommunernas möjligheter att utföra insatser inom etableringsuppdraget

Kommuner bör ges möjlighet att efter lokal överenskommelse med Arbetsförmedlingen ge utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser till nyanlända inom ramen för etableringsuppdraget. Såväl kommuners som Arbetsförmedlingens mandat samt resurser och ersättningar måste säkerställas.

Se över kommunernas mandat på migrationsområdet

Det finns också ett aktuellt behov av förtydligande av kompetensregler på migrationsområdet. Ett sådant förtydligande bör omfatta att kommuner kan ingå överenskommelser om drift av såväl tillfälliga som permanenta asylboenden och eventuellt andra insatser till asylsökande etc. Såväl kommuners som Migrationsverkets mandat samt resurser och ersättningar måste säkerställas.

Hälso- och sjukvårdsområdet

Förenkla hälsoundersökningar

Se skyndsamt över om det går att förenkla hälsoundersökningarna.

Regelverk: Uppdrag till berörda myndigheter i samråd med SKL

Kontaktuppgifter för att nå asylsökande om hälsoundersökningar

För att öka antalet asylsökande och nyanlända som genomgår en hälsoundersökning behöver landstingen smidiga rutiner för att bl.a. kontakta personerna. Asylsökande och nyanlända byter ofta adress men många har en mobiltelefon. Om landstingen får tillgång till telefonnumren skulle de ge möjligheter nå fler för erbjudande om hälsoundersökning. Landstingen behöver även uppgift om språk/land för att kunna anpassa information och beställa tolk.

Regelverk: Förordning som reglerar Migrationsverkets skyldighet att underrätta landstingen om asylsökande.

Ge tillgång till uppgifter om nyanlända som kan erbjudas hälsoundersökning

Nyanlända med uppehållstillstånd kan också erbjudas hälsoundersökning av landstingen om de inte tagit del av undersökningen under asyltiden. Även direktinresta anhöriga och kvotflyktingar kan erbjudas hälsoundersökning. Landstingen kan dock inte erbjuda hälsoundersökningar systematiskt till dessa målgrupper eftersom de inte får uppgifter om vilka de är. Sådana uppgifter meddelas i dag kommunen men inte landstingen.

Regelverk: Förordning

Ge samordningsnummer till alla asylsökande

Landstingen använder så kallade reservnummer med födelsedata och bokstavskombination för personer som saknas personnummer. Som läget är nu uppstår situationer där asylsökande har flera reservnummer. Förväxlingar sker och patientsäkerheten kan inte upprätthållas. Det bör inrättas ett nationellt system som innebär att asylsökande och de som får tillfälliga uppehållstillstånd men inte kan folkbokföras, får ett samordningsnummer som motsvarar personnummer och som gäller i hela landet.

Sjukvårdsansvaret på förvaren

Se över om Migrationsverket kan ta sjukvårdsansvaret på förvaren upp till sjuksköterskenivå för att uppnå likvärdig kvalitet i vården och ökad effektivitet. Idag är det mycket spretigt och i vissa fall inte patientsäkert, t.ex. när personalen hanterar medicin.

Möjlighet för privattandläkare att behandla asylsökande

Enligt förordning (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlänningar ska behandlingen utföras hos en tandläkare inom folktandvården. För att klara av antalet patienter och för att sprida arbetsbelastningen bör även privattandvården få behandla asylsökande patienter. Drygt hälften av tandvården i Sverige bedrivs i privat regi.

Regelverk: Förordning (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlänningar

Skola och utbildning

Tillåt fjärrundervisning på entreprenad nu

Bristen på modersmållärare, studiehandledare i modersmål och lärare i svenska som andra språk är akut och tillgången är ojämnt spridd mellan kommunerna. Kommuner och fristående skolhuvudmän måste därför kunna avtala om fjärrundervisning på entreprenad med varandra. För det krävs en förändring i skolförordningen och gymnasieförordningen. SKL anser också att regeringen bör vidta åtgärder för att försöksverksamheten med fjärrundervisning i fler ämnen som påbörjas läsåret 2015/16 ska tillåta fjärrundervisning på entreprenad. Fjärrundervisning bör tillåtas i alla de ämnen där skolhuvudmannen bedömer att det finns behov och är lämpligt.

Kravet på skola inom en månad ska vara ett bör-krav

Regeringen och Skolverket bör tydligt kommunicera att kravet på skola inom en månad för asylsökande är ett bör-krav, inte ett ska-krav. Skolinspektionen måste också förhålla sig till detta på ett rimligt sätt och inte tolka bör-krav som ska-krav.

Pröva dispens från tidsgräns för kartläggning

Den 1 januari 2016 införs krav på huvudmännen att de inom två månader ska kartlägga en nyanländ elevs kunskaper och placera eleven i rätt årskurs och undervisningsgrupp. Ambitionen med skollagsändringen är god men på grund av det rådande läget i kommunerna är det inte rätt tillfälle att införa nya krav och strikta tidsgränser.

Tillåt tillfälliga och flexibla lösningar för asylsökandes skolgång

En del kommuner tar emot många asylsökande under kort tid; barn och ungdomar som sedan flyttar till andra kommuner. Det är orimligt att alla kommuner, exempelvis mindre kommuner som tar emot många asylsökande under kort tid, ska erbjuda en skolgång som uppfyller alla krav från början.

Det bör införas undantag från kraven på att omedelbart erbjuda asylsökande elever undervisning i alla ämnen och enligt gällande timplan samt av legitimerade och behöriga lärare. Det bör också införas möjligheter för kommuner att skapa flexibla lösningar som exempelvis för- respektive eftermiddagsundervisning under rådande omständigheter.

Tillåt undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare

Frågan om undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare inom alla skolformer behöver hanteras i rådande läge eftersom det ökade mottagandet innebär rekryteringsutmaningar. Det gäller inom alla skolformer för barn, ungdomar och vuxna.

Regelverk: Uppdrag till Skolverket och Skolinspektionen i samråd med SKL.

Tillåt dispens från kravet på förskola inom fyra månader

För de kommuner som har ett stort mottagande av asylsökande barn kan det vara svårt att hinna ordna förskoleplatser till att barn som fyllt tre år inom fyra månader. Ny personal kan behöva rekryteras och nya lokaler kan behöva ordnas. Det är därför lämpligt att kommunerna i nuvarande läge kan få en längre tidsfrist.

Tillåt avsteg från krav på standard i skollokaler

I rådande läge när det i en del kommuner är brist på skollokaler kan det behöva göras avsteg från bland annat krav på takhöjd och luftkvalitet. Det viktigaste måste vara att erbjuda skolgång. Kommunerna kan behöva ges dispens från de krav som gäller skollokaler. Undantag från gällande regler bör kommuniceras från berörda myndigheter.

Inför rätt att organisera gymnasieundervisning inom vuxenutbildningen

Många äldre nyanlända gymnasieelever (18-19 år) skulle gagnas av att inte börja på gymnasieskolans språkinträdning med de yngre eleverna. Kommunen bör istället få rätt att organisera undervisning för nyanlända under gymnasieliknande former inom ramen för vuxenutbildningen. Idag bygger kommunens möjligheter på att eleven frivilligt väljer denna lösning och inte på kommunens bedömning. Det bör införas bestämmelser som ger kommunen rätt att besluta om den lämpligaste organisationen för gymnasieutbildning för sent anlända i gymnasieåldern.

Inför rätt att examinera elever på engelska

En del nyanlända elever har en nästan fullständig gymnasieutbildning men börjar ändå på språkinträdningen där de förlorar värdefull tid och motivation. Det behöver införas bestämmelser som ger kommunen möjlighet att examinera välutbildade elever på engelska inom ramen för gymnasieskolan.

Verka för en jämnare fördelning av asylsökande och nyanlända

En jämnare fördelning av asylsökande i ebo och abo är avgörande för att skolan ska klara sitt uppdrag och asylsökande barn ska få så bra start som möjligt. I rådande läge är det ytterligare olämpligt att släppa på den ambitionen. Det behöver ses över hur fördelningstal för abo kan införas på kommunnivå och hur fler boendeformer kan bidra till ett jämnare mottagande.

Regelverk: Uppdrag till Migrationsverket.

Ta fram handbok och stöd för bedömning av betyg

Inom skolan gör idag huvudmannen (rektor m.fl. på delegation) bedömningar av betyg för elever som kommer från olika länder. Det behövs stöd i detta arbete. En bedömningshandbok och ett centralt bedömningsstöd, i första hand avseende länder varifrån stora flyktinggrupper kommer, behöver tas fram.

Regelverk: Uppdrag till Skolverket

Brådskande behov av förändringar i ersättningssystemen

Staten har det ekonomiska ansvaret för kommunernas och landstingens åtaganden i mottagandet av asylsökande och för nyanlända inom flyktingmottagandet. Ersättningssystemen ger inte full kostnadstäckning, är administrativt krångliga och resurskrävande och dessutom ibland oförutsägbara. I enlighet med tidigare framställningar till regeringen vill SKL se en skyndsam översyn och förändring av ersättningssystemens nivåer och utformning. SKL har framfört att en sådan översyn bör ske gemensamt mellan regeringen och SKL i syfte att uppnå en samsyn om ett nytt ersättningssystem.

Det finns dock behov av brådskande förändringar i ersättningssystemen och dess administration:

Inför automatisk utbetalning av ersättning för asylsökande barns skolgång

Ersättning till kommuner för asylsökande elever bör betalas ut automatiskt av Migrationsverket. Utbetalningen kan baseras på den information myndigheten har om i vilken kommun de asylsökande finns. I dag behöver kommuner aktivt ansöka om ersättning från staten per elev och varje påbörjad fyraveckorsperiod. Systemet är krångligt och extremt tidskrävande för såväl skolor som förvaltning. Det handlar om personalresurser som kommunerna inte kan prioritera i dagens läge. Det finns dessutom en informationsbrist om vilka elever som är asylsökande och deras dossiernummer, vilket är uppgifter som Migrationsverket inte får lämna ut till kommunerna, men behövs för ansökan.

Regelverk: Förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., Migrationsverkets föreskrifter

Säkerställ full kompensation för ankomstkommuners mottagande av ensamkommande

Ankomstkommuners kostnader som inte kan återsökas från Migrationsverket som boendekostnader för ensamkommande barn måste garanteras full kostnadstäckning. Betydande extraordinära kostnader kan återsökas genom 11 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Det finns otillräcklig vägledning om vilka kostnader som kan beviljas enligt regelverket. Regeringen behöver säkerställa genom regelverk eller uppdrag till Migrationsverket att *samtliga* kostnader med koppling till ankomstkommuners mottagande av ensamkommande barn kompenseras fullt ut. T ex måste kompensation för utredning inom socialtjänsten samt skalskydd och andra säkerhetsarrangemang ingå.

Det behövs ett fungerande digitalt verktyg för att ansöka om ersättningar

Migrationsverket bör omedelbart med stöd av andra myndigheter utarbeta ett förenklat och digitalt säkert sätt att återsöka medel för kommunerna, liknande *Melker*. De nya schablonersättningssystemet för boenden till ensamkommande barn bör inte införas förrän staten kan garantera ett digitalt återsökningsverktyg.

Regelverk: Uppdrag till Migrationsverket och eventuellt andra berörda myndigheter.

Säkerställ full kompensation för kommunala evakueringsplatser och abo

Kommuners kostnader för s.k. evakueringsplatser samt anläggningsboenden som Migrationsverket disponerar för vuxna asylsökande och familjer måste garanteras full kostnadstäckning. Betydande extraordinära kostnader kan återsökas genom 11 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Det finns otillräcklig vägledning om vilka kostnader som kan beviljas enligt regelverket.

Regeringen behöver säkerställa genom regelverk eller uppdrag till Migrationsverket att *samtliga* kostnader med koppling till evakueringsplatser och abo till Migrationsverket i kommuner och landstings regi kompenseras fullt ut. T ex måste kostnader för boenden som ställs i ordning men inte används av Migrationsverket garanteras, liksom kostnader för väktare, skalskydd och andra säkerhetsarrangemang vid såväl planerade som belagda boenden.

Säkerställ ersättningssystem för ökad kapacitet i flyktingmottagandet

Regeringen har aviserat en lagstiftning om mottagande av nyanlända som ska träda i kraft 1 mars 2016. Frivilliga uppgifter för kommuner som görs obligatoriska omfattas av finansieringsprincipen. Regeringen behöver snarast säkerställa att ett ersättningssystem som kompenserar kommuner för kostnader för ökad kapacitet utformas. Detta behöver ske skyndsamt för att kommunerna ska få tydliga förutsättningar att planera och bygga ut sin kapacitet.

Ny utformning av statens ersättningar till landstingen för asylsjukvård

Nuvarande statsbidragssystem tillgodoser inte kraven på en långsiktigt stabil och säker finansiering av landstingens kostnader för asylsjukvården. Systemet medför ett stort

och onödigt administrativt merarbete för landstingen och ersättningen för hälsoundersökningar m.m. täcker inte landstingens kostnader. SKL vill istället ha ett finansieringssystem som innebär att landstingen löpande i varje enskilt fall fakturerar staten för sin kostnad för vård av asylsökande med utgångspunkt i det gällande riksavtalet för utomlänsvård. Med detta förslag kommer landstingen att få täckning för sina kostnader för asylsjukvården, varken mer eller mindre.

Regelverk: Förordning (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande

Ersättning för vård till oregistrerade asylsökande

Det finns ett glapp innan en person blir registrerad som asylsökande och får LMA-kort och dag ersättning från Migrationsverket. Det behövs regelverk avseende ersättning för personer som ännu inte är inne i Migrationsverkets mottagningssystem.

Kollektivtrafik

Säkerställ asylsökandes tillgång till allmänna kommunikationer

Många asylsökande bor i abo på långt avstånd från lokalt serviceutbud, anordnare av olika kompetenshöjande aktiviteter till målgruppen, sjukvård, myndigheter, etc. Det finns tydliga signaler om att dessa personer inte kan ta del av utbudet på grund av att de saknar pengar att färdas med allmänna kommunikationer. Det har t.ex. framkommit i utvärderingar att detta är en anledning till det låga deltagandet i hälsoundersökningar. Ibland saknas också allmänna kommunikationer i tillräckligt nära anslutning till anläggningsboenden. Kollektivtrafikmyndigheterna har också uppmärksammat ett trafiksäkerhetsproblem med ökat antal fotgängare på landsvägar.

Alla inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem bör få tillgång till allmänna kommunikationer, t.ex genom att Migrationsverket delar ut busskort eller motsvarande. Ett fungerande samverkansavtal finns i Kalmar län mellan Migrationsverket och landstinget om distribution av biljetter. Flera landsting vill ingå liknande avtal men Migrationsverket hanterar frågan olika över landet.

Regelverk: Migrationsverkets föreskrifter, tillämpning av LMA och nationella rutiner för samverkan med kollektivtrafikmyndigheterna.

Tolkar

Åtgärder för tillgång till fler och bättre tolkar

Det råder stor brist på tolkar i dagsläget och i synnerhet kvalificerade tolkar som är utbildade och/eller auktoriserade. Det aktuella utbudet av tolkar täcker inte på långa vägar samhällets behov.

Bristen på tolkar drabbar de nyanlända som inte kan kommunicera med myndigheter och vårdgivare. Även kommuner och landsting som är beroende av tolkar i sitt dagliga arbete för att kunna möta patienter/klienter som inte behärskar svenska drabbas, då de

inte kan garantera patient- och rättssäkerheten på grund av tolkbristen. Tillgång till en kvalificerad tolk är en demokratisk rättighet och en förutsättning för allas rätt till lika tillgänglig och rättssäker samhällsservice och sjukvård.

Staten bör omedelbart öka antalet utbildningsplatser för blivande tolkar och se till att utbildningen svarar upp mot samhällets behov. Det gäller såväl kvalitet som kvantitet.

Regelverk: Uppdrag till berörda myndigheter

Arbetsmaterial